

ГАЗЕТА
1918 йил
21 июндан
чиқа бошлаган

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ,
ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 165 (20. 732)

1990 йил 20 июль, жума

Баҳоси 3 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ БЮРОСИДА

18 июль куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг навбатдаги мажлиси бўлди. Бюро КПСС XXVIII съезди қарорларини рўйбога чиқариш юзасидан Марказий Комитетнинг биринчи гада ба-жарилиши лозим бўлган ташкилий-сиёсий тадбирларини тасдиқлади. Ушбу масалани муҳокама қилиш чоғида XXVIII съездининг йўл-йўриқларини тарғиб қилиш, тушунтириш ва бажаришга оид барча ишларни иқтисоди-ётни ривожлантиришнинг энг

муҳим вазифаларини, етил-ган иқтисодий масалаларни рўйбога чиқариш, жумҳурият иқтисодий-сиёсий турмуши-ни демократиялаш билан, миллатлараро муносабатлар кескинлигини пасайтириш ва ана шу муносабатларни та-комиллаштиришга доир иш-лар билан узвий боғлаб олиб бориш зарурлиги таъ-кидланди.

Марказий Комитет Бюроси партия комитетлари ва халқ депутатлари маҳаллий Советларининг вазифаларини фарқ-лаб олиш, сиёсий системада Советларнинг мавқеини оши-риш юзасидан жумҳурият вилоятлари, шаҳарлари ва районларида амалга ошири-лаётган тадбирлар тўғриси-даги масалани кўриб чиқди. Мажлисда партия комитет-ларининг кўпгина биринчи котиблари Советларнинг ра-исларига тааллуқли ўз вако-латларини партия органла-ри орқали амалга оширишга уриниб, сиёсий калтабинлик қилаётганликларни таъкид-ланди. Улар вужудга кела-ётган кўп партиялик шай-роитида реал ҳокимият ор-ганлари сифатида Советлар-нинг ролига етарли баҳо бер-маслик қайта қўриш жара-ёнидаги тўқнақчилик қилиши-ни ҳисобга олмаптилар.

Қабул қилинган қарорда Бюро КПСС XXVIII съезди-нинг қарорларига мувофиқ вилоят, шаҳар ва район пар-тия комитетлари зиммасига реал ҳокимият органлари си-фатида халқ депутатлари Со-ветлари билан мутлақо янги-ча ўзаро муносабатлар ўрна-тиш юзасидан аниқ-равшан тадбирларни амалга ошириш вазифасини юкланди. Улар-га барча даражадаги Совет-ларда партия гуруҳлари фао-лиятини қоллантириш вази-фаси тоширилди. Комму-нистлар Советлар ишда иштирок этар эканлар, КПССнинг дастурий максад-ларига, ўз сайловчиларининг

хоҳиш-иродасига амал қи-лишлари ва барча депутат-ларнинг бирдамлигига, сес-сияларда қабул қилинадиган қарорларнинг амалий руҳда бўлишига эришишлари за-рур.

Қарорда партия комитет-лари халқ ҳокимияти ва ма-ҳаллий ўзини ўзи бошқарув органлари сифатида Совет-ларнинг теъроқ қарор топи-шига қўмақлашлари лозим эканлиги таъкидланди. Ви-лоят, шаҳар ва район пар-тия комитетларининг Совет-лар раислари этиб сайлан-ган биринчи котибларига халқ депутатлари маҳаллий Советлари ишнинг долзарб муаммоларига эътиборни қар-атиш, иқтисодий-иқтисодий ривожланишининг, аҳолининг энг муҳим эҳтиёжларини қондиришнинг барча вази-фаларини улар орқали ҳал этиш таъкид қилинди.

Бюро Ўзбекистон ССР Олий Советининг коммунист раҳбарларга Советлар, улар-нинг комиссиялари раҳбарла-ри ва аппарат ходимлари ўқувини йўлга қўйишни, уларга доимий методик ёр-дам беришни, ҳокимият ма-ҳаллий идоралари билан ало-қани мустаҳкамлашни таъ-сия этди. «Ўзбекистон ССР-да маҳаллий ўзини ўзи бош-қарув ва маҳаллий ҳўжалик тўғрисида»ги Қонун лойиҳа-сини ишлаб чиқишни жадал-лаштириш зарурлиги таъкид-ланди.

Мажлисда Марказий Коми-тет Бюросининг «Ўзбеки-стон Компартияси вилоят ко-митетлари аппарати структу-расини қайта ташкил этиш тўғрисида»ги 1990 йил 14 майдаги қарори қандай ба-жарилаётганлиги муҳокама қилинди.

Бюро вилоят партия коми-тетлари, Марказий Комитет бўлиmlари ва ишлар мудир-лигидан вилоят комитетлари аппарати структурасини қай-та ташкил этишни шу йил 15 августгача бўлган муддатда тугаллашга оид шояшлиқ чоралар қўришни талаб қил-ди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюроси жумҳурият иқтисодий-сиёсий турмушига оид, бошқа баъ-зи масалаларни ҳам кўриб чиқди.

ДЕПУТАТЛАР МУҲОКАМАСИДА

19 июль куни Нукусда ўн иккинчи қадағиқ Қора-қалпоғистон АССР Олий Советининг иккинчи сессия-си иш бошлади. Депутатлар Конституцион назорат, Мулкчилик, Ер, Доимий комиссиялар тўғрисидаги ко-нуналарни қабул қилишлари Қорақалпоғистон АССР Конституциясига ўзгартиш-лар киритишлари керак бў-лади.

Кун тартибига ҳукумат-нинг муҳтор жумҳуриятда-ги иқтисодий-иқтисодий аҳ-вол ҳамда бошқарилган бозор иқтисодиётига ўтish учун зарур шарт-шароитлар яратиш тўғрисидаги ахбороти ҳам қиритилган. Депу-татлар Конституцион комис-

сия ва Конституцион назо-рат комитети ташкил қи-лиш тўғрисидаги, муҳтор жумҳурият Олий Совети-нинг муқофотларини таъсис этиш ҳақидаги масалалари, Қорақалпоғистон АССР халқ депутатларига сайлов-чилар берган нақалларни бажаришга доир тадбирлар-ни кўриб чиқадилар.

Табиати муҳофаза қилиш давлат комитетининг ҳуку-қий мақоми, ҳукумат тар-кибини ўзгартириш мўлжал-ланмоқда. Бошқа масала-лар ҳам кўриб чиқилди.

Сессия программаси икки кунга мўлжалланган.

(ЎзТАГ).

СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

СССР Министрлар Совети 1945 йилгача тайёрланган ва катта бадий, тарихий аҳа-миятга эга маданий қиймат-га молик санъат асарлари ва антиқа буюмларини (бўтлар, черков асбоб-анжомлари, ди-ний ашёлар, ранг-тасвир, графика, ҳайкалтарошлик асарлари, меъмор, гиламлар, амалий-маънавий санъат ашёлари) СССРдан ташқари-га қайтаришни таразда та-шқил қилишнинг олдинчи олиш мақсадида бундан буён улар билан фақат бадий салон-қўғазмаларда ва дав-лат савдосининг иқтисодлаш-ган воситачи дўконларида савдо қилинишини белгилаб қўйди.

Шу муносабат билан жо-қорда кўрсатилган санъат

асарлари ва антиқа буюмла-рини харид қилиш ва сотиш билан кооперативлар ва СССР ҳудудига хорижий ташиқлотлар ва фирмалар иштирокида ташқил этилаёт-ган қўшма корхоналар, халқ-қор биришмалар ва ташиқ-лотлар шугулланиш ҳуқуқи-га эга бўлмайдилар.

Иттифоқшў жумҳурият-лар Министрлар Советларига иқтисодлашган воситачи дў-конлар ташқил этиш мақсад-га мувофиқ бўлган шаҳар-лар рўйхатини аниқлаш, шу-нингдек иттифоқ Маданият, Савдо ва Молия министрли-клари билан биригалида санъат асарлари ҳамда ан-тиқа буюмлар воситачи дў-конлар орқали сотиш қонда-ларини ишлаб чиқиш ва тас-диқлаш тошқирилди.

• Меҳнат жамоаларида

1992 йил ҳисобида

Наманган шойи ишлаб чиқариш бирлашмаси корхона-лараро меҳнат беллашувда йигирув фабрикаси иш-чилари гоилилик қилишмоқда. Маъзур корхонада ўз ишининг усталари Э. Новоселова ва Т. Конченко кўйлаб маҳсулот тайёрлаб, касбдошлари-га ўрнак бўлди. Тажрибали ишчи, шаҳар Советининг депутаты Елена Новоселова ўтган ойда 1872 килограмм аёло сифатли ил калавалаб, олти йиллик планни бажар-ганди. Кўни кеча у 1992 йилнинг февраль ойи ҳисобида иш бошлади. Унинг ҳаммаси Тамара Конченко ҳам 4,5 йилда 73,5 тонна сифатли тола калавалаб, зиммасидаги 6 йиллик тошқирини уудалди.

Айни пайтда бу икки моҳир ишчи бой иш тажрибала-рини йилларга кунт билан ўргатишди. Шу туфайли фаб-рикада илғорлар сафи кенгайиб бормоқда.

Т. СУЛАЙМОНОВ,

«Совет Ўзбекистони» жамоатчи муҳбири.

ҚИШЛОҚҚА ГАЗ КЕЛДИ

Избоскан райондаги «Ленинград» жамоа ҳўжали-гида меҳнатқашлар қондошларини газлаштириш бош-лаб юборилди. Бу хайрли ишни Андижондаги «Занго-ри олов» фирмасининг учта комплекс бригадаси аъзо-лари амалга оширишди.

Маъзур ҳўжалида 37 километрлик масофада газ қу-вурларини ётқизиш мўлжалланмоқда. Ҳозиргача 17,5 ки-лометр масофада газлаштириш ишлари тугалланди. Эс-ки қишлоқ маҳалласида эса «зангори олов» ёна бошлади.

— Биз лойиҳа-смета ҳўжатларни тайёр бўлган ҳўжа-ликларда қондошларни қисқа муддатларда газлашти-ришимиз, — дейди фирма бошлиғи А. Элиёев. — Ишмииз сифатини район газлаштириш идораси мутахассислари назорат қилиб туришди.

Ҳозир фирма вакиллари «Партия XXII съезди», «Ўз-бекистон» жамоа ҳўжалиларида ҳам иш бошлаган. Улар бу йил Избоскан районда 50 километр масофада табиий газ қувурлари ўтказишни мақсад қилиб қўйишган.

А. ДАМИНОВ.

ТАШАББУСКОР ВА МАСЛАХАТЧИ

Раҳиммахон Суярова Пах-табод райондаги «Комму-на» колхоз партия ташки-лотда уч йилдан бери ко-таббул қилмоқда. Бу та-килотта 150 коммунист бир-лашган. Р. Суярова раҳбар-лигида партия комитети ўз иш усули ва услубларини тубдан қайта қўриб олган, бутун кўнни йиллар давоми-да туланиб қолган муам-моларни ҳал этишга сафар-бар қилмоқда. Колхоз аъзо-лари уни маслахатчи ва

ташаббускор котиб сифати-да ҳўрмат қиладилар. Об-ласт партия ташкилоты конференциясида унинг та-шаббускорлиги ва тажриба-корлигини эътиборга олиб КПСС XXVIII съездида де-легат қилиб сайланган эди. «Мен съезддан катта таъ-суротлар билан қайтдим, — дейди Р. Суярова ҳамкасб-лари билан учрашувда. — Съезд бундан кейин қи-

линиши лозим бўлган бар-ча ишларни аниқ кўрсатиб берди. Эндики вазифа ана шу соҳада фаол иш олиб бо-ришдан иборат. Партия таш-килоты ҳаммага бўлган сингари коллективда аван-гардлик ролини ўтайвера-ди».

Суратда: КПСС XXVIII съезди делегати Раҳиммахон Суярова.

Р. Ашуров олган сурат.

Делегатлар билан учрашув

Наманган вилоят партия комитетиде КПСС XXVIII съезди делегатлари вилоят партия фаоллари, совет, ҳў-жалик идораларининг раҳ-барлари билан учрашдилар.

Вилоят партия комитети-нинг биринчи котиби Б. А.

Алламуродов делегатлар но-мидан сўзга чиқди. — Бу галги съезд аввал-гиларидан фарқи ўлароқ ҳар қандай дабдабадан холи бўлди, деб таъкидлади у. — Съездда муҳокама қилинган масалалар айниқса ўқир, принципиал тусга эга эди.

Худди ана шу нарса катта фаоллик кўрсатган делегат-ларнинг нутқларига ҳам ўз таъсирини кўрсатди.

Учрашув қатнашчилари-нинг саволларига жавоблар қайтарилди.

(ЎзТАГ).

ҲАММАМИЗНИНГ ИШИМИЗ

лиқни бераётганлигини, одамлар инсоний ва миллий қадр-қимматларини чуқур ҳис эта бошлаганлигини кундалик турмушимиз-дан олинган мисоллар ёрдамида тушунти-риб беришди.

Колхоз партия комитети одамларнинг съезд фаолияти ва қабул қилинган ҳў-жатларга бўлган қизиқишларини ҳисобга олиб, ана шу ҳўжатларни ўрганиш юза-сидан машғулотлар ташқил этди. Биз улар-да мамлакатда чуқурлашиб бораётган ва ҳаммани ташвишга солиб қўяётган иқти-

розни тўхтатиш ва тугатиш юзасидан олиб борилаётган ишларга батафсил тўхталми-миз. Сирасини айтганда, КПСС XXVIII съездининг Дастурий баёнотида бу маса-лага сиёсий баҳо берилар экан, «Съезд инқирознинг чуқур манбалари социализм-нинг ўзи заифлигида эмас, балки ўтмишда бу гол бузилганлигидадир деб ҳисоблайди», деб таъкидланди. Шундай экан, партия инқироздан қутулиш учун олиб бораётган ишлар эскилик билан янги-лик ўртасидаги шиддатли курашлар даво-

КПСС XXVIII съезди яқунларига бағишланиб «Совет Ўзбекистони»

газетаси редакциясида давра суҳбати бўлиб ўтди

● Ўзбекистон Компартиясининг принципиал сийсатини ишлаб чиқиш ва рўйбога чиқаришда жумҳурият тарихий, иқтисодий, нуфус ҳўсусятлари ва эҳтиёжларининг, жум-ҳурият халқи, унинг ҳудудда яшовчи ҳар бир киши ман-фаатлари ва оруз-умидларининг устунилигига эришишдан иборатдир.

● Сиёсий мустақиллик иқтисодий мустақилликка таъ-нини керак. Жумҳурият ўз ери, ер ости бойликлари, кор-хоналарининг ва ўз ҳудуддаги ҳамма нарсаларининг ҳо-ким мулкдори деб тан олинши керак.

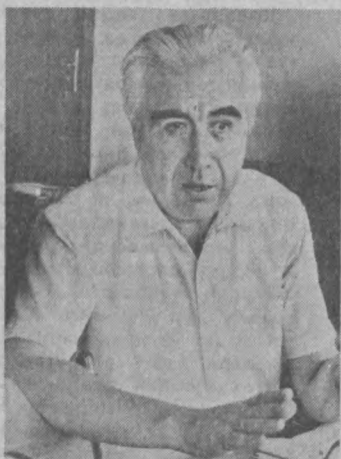
● КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий маъруза-сига доир резолюцияда Орол ва Оролбўйи экологик фало-кат ҳолатига тушиб қолгани тан олиншига эришилди. Урта Осиё ва Қўзғонистон учун қўшимча сув ресурслари-ни ишлаб топиш масаласини кўриб чиқиш учун яна қай-тиш сари силжиш юз берди.

[Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетиде КПСС Мар-казий Комитет Сиёсий бюросининг аъзоси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби, Ўзе-бекистон ССР Президентини, КПСС XXVIII съезди делегати И. А. Каримовнинг жумҳурият партия фаоллари билан учрашувда сўзлаган нутқидан].

АСОСИЙ ИШЛАР ОЛДИНДА

КПСС XXVIII съезди барча соҳани қайта қўриш йўлидан янги марралар сари руҳлантирди. Шу билан бирга съезд халқ таълими, кўнгина миллий маданият ва фан марказлари ночор аҳволдалиги, зиёлилар орасида инкор-чилик, лоқайдлик, партияга ишончсизлик кўчайганлигини рўй-рост таъкид-лади.

Маънавий соҳанинг ҳозирги ҳолати, аҳоли маданияти ва маълумоти са-вийиси, илм-фан натижалари ҳақида бўлиб ўтган давра суҳбатиде КПСС XXVIII съезди делегатлари—Ўзбекис-тон ССР Фанлар академиясининг пре-

М. САЛОҲИДДИНОВ.

О. ЕҚУБОВ.

Н. АХМЕДОВА.

З. ҲОШИМОВ.

зиденти, КПСС Марказий Комитети аъзоси М. САЛОҲИДДИНОВ, Ўзе-бекистон ССР Езувчилар уюшмаси раиси, СССР Халқ депутати О. ЕҚУ-БОВ, «Шарқ юлдузи» журнали муҳаррири З. ҲОШИМОВ ва Тош-кент шаҳар Октябрь ноҳиясидаги 41-мактаб директори Н. АХМЕДОВА иш-тирок эдилар. Давра суҳбатини «Совет Ўзбекистони» рўзномаси муҳаррири, Ўзбекистон ССР халқ депутати Р. РАҲМОНОВ бошлаб берди.

(Иккинчи саҳифага қаранг).

Дипломатия академиясини мукофотланган.

ТАЛАБАЛАР БИЛАН БИРГАЛИКДА

халқамиздаликни мус-
халмадан учун курашляпти.
Тил масаласига ҳам кат-
этибдор берилмиз. Инс-
тутимизда кириш имтиҳон-
лари ўзбек, рус, тожик, қо-
қиб бу туркман тилларида
бул қилинапти. Ўқиш эса
ўзбек ва рус тилларида олиб
риляпти. Ўтган йили Тил
қайдари Қонун чиққандан
йини ўзбек тили кафедре-
ни ташкил қилдик.

Кейинги пайтда Ёшлари-
эзият қиятмови феолиги
бизнинг ўзларимиз институт
илми кенгашига қар-
шавтан талабаларимиз
лар олдига турган муҳим
аммоларини дадил қўтариб
қилипти. Хуллас, олий,
ғалим жараенини қайта
ришни талабалар билан
граияда олиб бориамиз.

Суҳбадош «Совет Ўз-
бекистони» мухбири

ЗАМОН ВА ЗАМИН ТАЛҚИНИ

● Партия барча миллат ва элатларнинг ривожланиши учун қўлай шароитларни таъминлаш зарур деб ҳисоблайди:

— маъмурий-территориал мақомга эга бўлмаган маданий-миллий жамоаларнинг ҳуқуқий қафолатлари, уларнинг СССР Иттифоқи ва жумҳуриятлар давлат ҳокимияти органлари қонун доираларида тақдим қилиш, уларда ваколат нормасига эга бўлиш ҳуқуқи мустақамланган;

— ўтмишда яшаб турган жойидан кўчирилган кишиларнинг тарихий Ватанига ва анъанавий яшаш жойига кўчиб келиш ҳуқуқи, шунингдек фуқароларнинг ҳат элдан ўз тарихий ватандарига қайтиб келиш ҳуқуқи тасдиқланади.

● Партия ижод эркинлигини муҳофаза қилиб, олтий инсонпарварлик қадриятларини қаттиқ туриб ҳимоя қилади.

(КПСС XXVIII съездининг Дастурий баёноти-дан).

Замонсиз ва заминсиз адабиёт бўлмайди. Ҳар қандай асарда воқеа рўй берган давр ва макон кўрсатилади. Акс ҳолда севги ҳақида ҳам, кундалик ҳаёт ҳақида ҳам китобхонга манзур бўладиган асар яратиш амри маҳол. Қримтатар адабиётида эса қаҳрамонлар ҳар қаерда ҳаракат қилиши мумкин, фақат она юрда эмас, ҳар хил ерларни, манзараларни севиши мумкин, фақат она ерни эмас. Яқин-яқинларгача ҳужж сурган фикрга асосланган бўлса, миллий севги миллиятчилик, миллиятдан ташқари маъҳум фикр эса байналмиллатчилик ўлароқ талқин қилиб келинди. Қримтатар халқининг энг яхши ёзувчилари шахсга сириниш, турғулик йилларида ўз халқи тақдири ҳақида қайғурганлари, ўз ватанларини севганлари учун миллиятчиликда айбандилар. Халқимизнинг ўтмиши ўнлаб йиллар давомида ёритилмай келди, адабиёт тарихидаги Ошшқ Умар, Исмоил Гаспиринский, Бакир Чубонзода каби сиймолар муносиб баҳоланмади.

Қайта қуриш бизнинг адабиётимиз равақи учун ҳам кенг имкониятлар яратди. У шеърятда Шокир Селимовнинг «Бор овоз билан», насрда Эркин Умеровнинг «Елғизлик», «Қора поёзлар», «Рухсат» ҳикоялари билан бошланди, дейиш мумкин. Черкез-Али, Ш. Алиев сингари талайгина адиблар ўқув-

чиларга ўзларининг янги асарларини тақдим этдилар. Ёзувчилар Р. Фазил ва С. Нагаев қримтатар адабиётининг қисқа тарихини ёзиб туғатишди, қримтатар шеърятини антологияси тайёрланмоқда.

Заҳматқаш ва жабрдийда халқимизнинг орауларини ушладиган кунлар келяпти. СССР Олий Совети бу халқнинг асосий сургун қилинганини тан олди, қримтатарларнинг миллий ҳуқуқларини тиклаш бўйича давлат комиссияси ишлаб турибди. Ижтимоий ҳаётдаги бу ўзгаришлар адабиётда ҳам ўз аксини топмоқда. Тарихимизнинг, тилимизнинг бадиий таъдиқ этиш масъулияти ёзувчиларимизга илҳом бағишламоқда, уларни тарихнинг ноҳақ унутилган ва қоронғу саҳифаларини ёритишга ундамоқда.

Шу ўринда яна бир нарсани алоҳида таъкидламоқчиман. Оғир йилларда қримтатарларни бағрига олган Ўзбекистон тупроғи биз учун Она-Ватан рамзи, меҳр ва оқибат кўрсатиб келётган ўзбеклар эса саховат ва олижаноблик тиласидир.

Айдар ОСМАН,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси қримтатар адабиёти кенгашининг раиси.

Ахмет оға латифалари

Бойга хизматкорлик қилган Ахмет оға қўйларини боқиб учун яйловга олиб чиқибди. Бир неча кундан кейин ўтовга бой келибди. Қараса, қўйлардан дом-дарак йўқ.

— Ахмет, қўйлар қани — сўрабди бой.

Қайда бўларди, бой ота, қирқини бердим қасосбага, қирқини кўшма қасосбага, қирқини ўзини жердан отди, яна қирқини уларнинг орасидан кетди. Бир эчки қолганди, унга яғлим кўнғирок тақиб қўйибди, на сизга берар, на менга, — дебди.

Бир кун Ахмет оға Узанбош қишлоғи ариғига боғиб, қишлоқларини юзиб ўтирган экан. Шу орада бир қарға учиб келиб, унинг совунини олиб кетибди.

Ахмет оға ўрнидан отилиб турибди, аммо... қарғани ушлаб бўлмас. У қарғанини қоп-қора қанотларига қараб:

— Унинг қанотлари менинг қишлоқларимдан ҳам баттар қоп-қора қир экан, майли ювса, ювақолсин, дебди.

— Ухлаганда хуррак отармишман, — дебди Ахмет оға. — Бўлмаган гап. Хуррак отсам, биринчи ўзим уйғониб кетардим.

Қўрбон байрами арафасида Ахмет оға битта қўй сотиб олиб, молхонасига боғлаб қўйибди. Далада ўтлаб юришга ўрганиб қолган бу жонивор шерикларидан ажралганига ҳеч қанча кўнғирокдан кечаси билан майраб чиқибди. Бунга чидаёлмаган Ахмет оға молхонага кириб, жаҳл билан:

— Маърай бериб бутун қишлоқни бошинга кўтардингку, чўчка! — дебди.

Ахмет оғанинг гапини эшитган хотин:

— Э, мусулмон, ўйлаб гапирсангиз бўлмайдингиз! — дебди.

Қўйни чўчка дегингиз, энди уни қўрбонликка сўйиб бўлмайди. Ахир, бунга Мухаммад пайғамбар айтганлар.

Ахмет оға шу кўнғирок бозорга чиқиб, қўйни дарров сотиб, унинг ўрнига бошқасини опкелиб молхонага қамабди. Лекин бу қўй ҳам ўзининг қўрбон байрамига сўйилишини сез-гайди, кечаси билан майраб, Ахмет оғани ухлатмабди.

Ахмет оға жаҳли чиқиб, ички кийимда ташқарига чиқиб чиқибди-да молхонанинг эшигидан ичкарига бошини тикиб, оҳиста овоз билан:

— Сенимал бир жониворга ўхшатилган-у, аммо барибир номини айтмайман, — дебди.

3. ШЕРФЕДИНОВ суратга олган.

СУРАТДА: бир гуруҳ қримтатар ижодкорлари.

ҚРИМТАТАР ХАЛҚ МАҚОЛЛАРИ

Чиқадиған қон томирда турмас.

Ақли қурганини, аҳмоқ эшитганини айтар.

Пакана эшакка ҳар ким минаверади.

Бировнинг отига минган тез тушар.

От билан хотин омонатта берилмас.

Бешик тебратган қўл дунёга ҳокимдир.

Пичоқ ўз қинини кесмас.

Қудуққа бир аҳмоқ ташлаган тошяна қирқ ақли чиқаролмас.

Бир гишт билан девор тикланмас.

Чолғу тўйхонага ярашади.

Боласиз аёл — мевасиз дарахт.

Кўп юрган кўп билар.

Тор жойга минг дўст синар, бир душман синамас.

Тегирмон икки тошдан, муҳаббат икки бошдан.

Тешик тош ерда қолмас.

Темир намдан, инсон ғамдан чирийд.

Тилнинг суяги йўқ, лекин суяқни синдирад.

Адаб бебаҳо бойликдир.

Миннатдан оғир кўп бўлмас.

Назм дафтаридан

ШАКИР СЕЛИМОВ

САБР ТУБИ

«Сабр туби — сарик олтин, жим турган ҳам олтиндир».

Доб бизларга ўнг берган Ота-бобо, ҳақимдир.

Эй оталар! Энди кўпдан ўтмиш бўлиб қолдингиз.

Бирок, айтинг, қай китобдан бу сўзларини олдингиз!

Итоатли бўлмоқ, халқим, сўйла, сенга не берди!

Сўйла, ахир, қай замонда, Итоат деб келтирдик?

Бошимизга қамчи-иплар Урилганда жим турдинг.

Сейдаметга дорёғочлар Қурилганда жим турдинг.

Балки сира бўлмагандир Сабрли халқ сендайин.

Бировларга сенинг сабринг Бўлди олтин манбан.

Айтилмаган сўзинг қолди Отилмаган ўқ каби.

Неча замон яшаб келдинг Бор бўлсанг ҳам йўқ каби.

Сабр билан яшасанг ҳам Қолсанг ҳам у билан соғ,

Охир — сўнгда сабр туби Бўлди гўё ёнар тоғ.

Ёнар тоғ-ки, ларзасидан Синди ҳаёт тамали:

Янги турмуш лаҳзасидан Олдинг ҳаёт аълоини!

Кетди замон, келди замон, Ҳаётинг ҳам ўзгарди.

Не ўлимдан қолдинг омон, Келдинг не-не ўзини.

Бўронларга дуч келганда Енгиб ўтдинг сабр билан,

Фахр айласан эрзинг сенга, —

Сен куч топдинг сабрингдан.

Сен-чи халқим, содиқ қолдинг

Оталаринг сўзига.

Сенга боқсам, олтин бўлиб

Кўринсанг кўзимга!

УЗОҚДАН БИР САС КЕЛАР

Узоқдан бир сас келар, Тинглайман мен, тинглайман.

Юракларим сесканар, Не учундир, билмайман.

Денгиз гувуллар десам, Денгиз мендан узоқда.

Қарағай қўйлар десам, Қарағай йўқ бу ёқда.

Узоқдан бир сас келар, Кимнинг саси, билмайман.

Хатто ўқимни бузар, Кўпоқ солиб тинглайман.

«Кел!» дер овоз йироқдан, Тинмай чакирар бир он.

Фарзандини йўқотган Она каби зор-нолон...

Шукри АППАЗОВ

ИНСОН

Ҳеч турмайди минг овозда чакирсак ҳам,

Йўқотдик биз, йўқотдик биз — ўлди одам!

Тилсим тўла она тупроқ, она тупроқ,

Замзам сувли биллур бўлоқ, биллур бўлоқ.

Унга жонини ато қила олмас бирок...

У ягона эди Ерининг ўзи янглиг,

Ерининг қиши, баҳор, ёзи, кузн янглиг,

У ягона эди куннинг кўзи янглиг.

У ягона эди ахир ҳақиқатдай,

Ватан каби, осмон каби, табиятдай...

Ер айланар, айланар бош, ҳасрат эзар.

Инсон ўлди! Улдан инсон — йўқ мўъжиза...

Айше КОКИЕВА

ЁШЛИККА ҚАЙТИШ

Қанча йиллар ўтди кетди...

Онагиман, Уйғотгансиз неча эзгу ҳислар менда.

Ёшлимнинг — баҳоримнинг эсларим даи,

Жонларимда ўша ҳислар тоспрамда.

Қишлоғимиз давралари унутдимини

Юшқир отин, ҳамда унинг соҳибсини!

Оқсоч тоғлар боши ҳамон бўлутлигин,

Қишини ўлғон қўйларни юрт жозибаси!

Бодомзорда отим яйраб ўтпаган даи,

Уша ўлғон қўйлар эди шўх шеърларини,

Елетмесга қамчи босиб, шоду хуррам,

Хур ва эркин ошар эдик тоғ-қирларини,

Онажоним, мен тинглашсин севар эдим,

Тиззангизга бошим қўйиб дostonларини,

Бинол МАМБЕТ

ҚУШЛАР ҲАЗАЛИ

Баҳор нафасини ҳис қилмоқ учун

Шаҳардан атайин ташқари чиқдим.

Бўзсуз оқиб ётар паршонин, сонин

Қисмат унга иқбол этмасини тақдим!

Атрофимда қушлар сайраб шу маҳал

Саволим саволдай қолди-да кетди.

Сув шивирин, қушлар қўйлаган ғазал

Бир он ҳаёлимни олди-да кетди.

Ул ёқда ҳам баҳор қанотини кериб

Кўйи жўлваларлар ҳар бир шебаида.

Юракда қайтарган кетди эриб

Бодомлар оқ-оппоқ гуллаган даида.

Қўлда кезиб юрар она бўлутлар

Қорабй ялғовини соғинади кўз.

Дарё сувга тўлар, бош тинлар ўтлар...

Шундай бошлангиди юртимда Наврўз!

Музаффар АХМЕДОВ таржималари.

Муҳаррир Р. РАҲМОНОВ.

ҚИЗИЛ ГҮЛ

ХИКОЯ

енгил қўзғалиб, аста юриб кетди. Мен анча вақтгача автобус ортидан қараб турдим, сўнгра чамадонимни қўлимга олдим, колхозни йўлдан ажратиб турган анҳор бўйлаб бир оз юрдим. Анҳор устига қурилган тахта қўриқлардан ўтдим. Анҳорнинг бу юзигада манзара кишининг баҳри-диллини очар эди. Бир ёқда инсон қўли, лешона тери билан бунёд этилган ям-яшил боғлар туркираб турса, иккинчи ёқда кўз илғамас пахта далавлари ястаниб ётар, бўлғуси ҳосилдан, маъмурчиликдан далолат берарди.

«Дашти бибон» эмниш... Бояғи қизнинг сўзларини эслаб аччиғим чиқди. Ҳар бир жойининг ўзига хос ҳўсини бўлади, бунга кўра билниш, ҳис қилиш керак. Баҳорнинг салқин шабадасидан тўйиб-тўйиб нафас олдим. Ҳўза танасига жон бахш этаётган сув шовуллаб оқмоқда. Энгашиб юз-қўлимни юдим. Қўёш эдингизна уфқ ортига яширинмоқда эди. Сувнинг оқишига рази солиб, бир қанча вақт туриб қолдим. Узоқ йиллар давомида ташна бўлиб ётган ер сувни оч-қўзлик билан симиради.

Ариқнинг қан тарафидида баландликда гулзор бунёд этилган экан. Қизил ва атир-гулзор қор атрафга муаттар ҳид таратар эди. Пахта майдони ўртасида бундай ажойиб гулларнинг очилиб турганини кўриб ажабландим. Гузал нарсани жонимдан яхши кўраман. Ҳидлайман, деб энгашдим-у, баҳмалдек бир гулга қўл қўзганимни ўзим ҳам сезмай қолдим. Шу пайт қаердандир: «Ҳой-й!» деган овоз келди-ю, мен бир аум қотиб қолдим, сўнг дарҳол қўлимни тортиб олдим. Юрагим қаттиқ-қаттиқ ура бошлади. Қўз ўнгимдаги манзара назаримда бир афсонадай бўлиб туюла бошлади. Бир қанча вақтдан кейин ўзимга нела бошладим...

Рўпарамда кеска аёл нурсиз қўзларини мултиратиб менга тикилиб турарди. Саломимга алик олган, ҳассасини энгашига тираб, гулларга тикилди. Мен эсам дам гулларга, дам кеска аёлга қараб эдим. Назаримда, кеска аёлнинг қалбига қандайдир бир дард, алам, сир бордек ва бу сирнинг гуллар билан қандайдир боғлиқ жойи мавжуддек туюлди.

Авддан шу сирни гапириб беришни илтимос қилдим. Аёлнинг кўнгли тўлиб-тошиб турган экан, қўл ялтириб ўтирмади...

— Эллик йил олдин бўлиб ўтган гап... — деди у ва бир оз сукот сақлаб турди.

Енг уч билан қўзининг атрофини ариб олди. — Ҳа, ҳа роса эллик йил олдин... Худди шу бугунгидек баҳор пайти эди. Мен касал бўлиб, кўрпа-тушан қилиб ётар эдим. Касаллик туфайли озиб-тўзиб чўтга айланганман. Силлам қуриб тик оёқда туришга мадорим қолмаган. Ўша пайтда бу ерларда қамчидаган бошқа нарсаси эди...

— Шундай деб аёл ҳассаси билан икки қаватли иморатларга ишора қилди. — Мана буларга ўхшаган мактабу касалхоналар ҳам йўқ эди. Мени табигага кўрсатмоқчи бўлишди. Бирок табиб топилмади. Топилган ҳам замонасига яраша ирим-сириму терак баргидан нарига ўтмас, ушанда ҳам муллажирингга қарар эди. Катта пул эвазига... Пул эса бизнинг уйимизда анқонинг уруғидек нарсаси эди. Мен қарай билан ишга ярамай қолганман. Елғизгизна аёл ишлайди.

Унинг топигани ош-нонга зўрға етади. Узуи кун уйда тапхо ўзим қўзилиб ётаман. Эримнидан кечқурун келиб ош-овқат тайёрлайди-ю, ичимга иссиқ қиради, — аёл чуқур ҳўрсиниб қўйди. — Ўша пайтда ўғлим Набикон саккиз яшар бола эди. Туни билан тепамда парвона бўлиб, тонгга яқин ухлаб қоларди. Тонг отгандан кейин бўлса, отаси билан бойниқига ишлагани борарди. Менинг касалим болам бечорани жуда эзиб юборган эди. Кеч бўлиши билан даладан уйга шўшлар экан. «Ойимни соғиндим,

дадажон», деб қўзларидан ёш оқизар экан болам бечора... Мени ҳақимга кўрсата олмаганларидан ёмон сиқиларди у: «Ойижон, — дерди у тез-тез, — мен катта бўлганимда табиб бўламан. Сизни, сизга ўхшаганларнинг касалини тўзатаман. Текинга. Ҳеч ҳам пул олмайман...» Бир кун Набикон отаси билан эгат четидида тушлик овқат еб ўтиришган экан, қишлоқ мироби келиб қолди. Қўлида очилиб турган қизил гул бор экан, шунинг ўғлимига берибди. Ўғлим гулни томоша қилибди, ҳидлабди-ю, ана эсига онаси тушибди...

— Дада, — дебди шунда ўғлим, — шу гулни оймга олиб бориб бераман. Ойижонимга совға қиламан, бунинг ҳидини кўринг... Ойим бу гулни кўрсалар, бир ҳидлаб тўйсалар тузалиб кетадилар. — Шундай дебди-ю жигарпорам сакраб ўрнидан туриб, уйга қараб чопиб кетибди.

Набикон келганида ҳўжрамиз кичкина деразадан тушган қўёш нурига тўлиб улгурган эди. У тезлик билан уйга кирди, олдимга келиб қўзларини орасига қилиб тиз чўқди:

— Ойижон, ўзининг ойижоним, сиз энди албатта тузаласиз! — деб қичқирди у. — Сизга-чи, баҳор совғасини олиб келдим. Шунинг кўрсангиз тузаласиз! Кейин мен ҳам бошқа болаларга ўхшаб тўйларга, меҳмонга сиз билан бирга бораман, ҳўжмим...

Ўғлим қўзларимдан ўлди, сўнгра қизил гулни қўлимга тутқади. Гулни қўлимга олишим билан вужудимда ажойиб бир енгиллик сездим, қалбимда яшашга умид пайдо бўлди, кўнграгимни ҳарир баҳор шамолчи силаб ўтандек бўлди. Бир қўлим билан гулни, иккинчи қўлим билан Набиконни бағримга босдим:

— Тузаламан, жигарпорам, тузаламан, — дедим унга, — онанг албатта тузалиб кетади. Ҳадемай бахтли умр кўрадиган бўласан...

Ўғлим ўрнидан турди, тоқадан кичкина кўза олиб, сув тўлдирди ва гулни солиб дераза раҳига қўйди. Набикон гулни қўйиб, ёнимга ўтиришини билади, шу пайт кимдир деразадан қўлимни узатди-ю, гулни олиб қочиб кетди. Набикон энг қадрли нарсасидан аририлиб қолгандек, ўғрининг кетидан отилди. — «Ана шунақа», дегандек кеска аёл бошини кўтариб мен